

2026 M. GEOGRAFIJOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO II DALIES UŽDUOTIES KANDIDATŲ DARBŲ VERTINIMO INSTRUKCIJA

Pagrindinė sesija

Maksimalus įvertinimas – 60 taškų.

Vertintojas privalo vertinti tiksliai pagal pateiktą vertinimo instrukciją. Žvaigždute (*) pažymėtų klausimų atsakymai gali būti suformuluoti ir kitais žodžiais, svarbu, kad atsakymas būtų teisingas. Skliaustuose () yra pateikti atsakymų sinonimai. Pasviruoju brūkšniu (/) atskirti galimi teisingi atsakymai.

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
1 struktūrinis klausimas (15 taškų)			
1.1.	1 – Čilė 2 – Egiptas 3 – Madagaskaras	2	2 taškai už teisingai nurodytas 2–3 valstybes. 1 taškas už teisingai nurodytą vieną poziciją.
1.2.	Šiaurės Amerikos valstybėse.	1	Taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
1.3.	<i>Labiausiai ribotos galimybės laiku gauti gydytojo konsultaciją</i> Etiopijoje / Pietų Afrikos Respublikoje. <i>Mažiausiai gyventojų moka skaityti ir rašyti</i> Čade.	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.
1.4. *	<i>Valstybė:</i> Pietų Afrikos Respublika <i>Pagrindimas:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> - Šioje valstybėje didžiausias energijos suvartojimas vienam gyventojui. - Šiai valstybei būdingas aukštas suaugusiųjų raštingumo lygis. - Šioje valstybėje yra geresnės galimybės laiku gauti gydytojo konsultaciją negu kitose pateiktose Afrikos valstybėse.	3	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.
1.5. *	<i>Galimas atsakymas:</i> - Teikiant finansinę paramą. - Teikiant techninę paramą. - Gerinant švietimo sistemą. - Gerinant sveikatos apsaugą. - Įgyvendinant infrastruktūros projektus.	1	Taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
1.6. *	<i>Išvada:</i> Aukšto ŽSRI valstybėms paprastai būdinga didesnė lyčių lygybė, nes jų LRI yra artimas 1. / Didėjant ŽSRI, dažniausiai didėja ir LRI, t. y. aukštesnio išsivystymo valstybėms paprastai būdinga didesnė lyčių lygybė. <i>Valstybė:</i> JAV / Turkija / Saudo Arabija.	6	Po 1 tašką už teisingą atsakymą. <i>Pastaba.</i> Išvada turi apibendrinti išsivystymo lygio (ŽSRI) ir lyčių lygybės ryšį, neturi būti pavieniu faktu.

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
	<i>Išvada:</i> Žemo ŽSRI valstybėms dažniau būdingas mažesnis LRI, todėl jose lyčių raidos skirtumai paprastai didesni. <i>Valstybė:</i> Nigeris / Malis. <i>Išvada:</i> Panašus ar artimas valstybių išsivystymo lygis dar nereiškia vienodos lyčių padėties, nes LRI gali skirtis. <i>Valstybė:</i> Kinija / Indija.		Jei išvada tik aprašo duomenis, bet jų neapibendrina, taškai neskiriami. Jei nurodoma tik valstybė, bet nepateikiama pagrįsta išvada, taškas neskiriamas.
2 struktūrinis klausimas (15 taškų)			
2.1. *	<i>Pokytis:</i> Visose pateiktose ES valstybėse padidėjo paslaugų sektoriaus dalis BVP, o pramonės dalis sumažėjo. <i>Paaiškinimas:</i> Tai rodo, kad šių šalių ekonomika modernėja ir vis labiau remiasi paslaugomis, technologijomis bei aukštesne pridėtine verte.	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.
2.2. *	Lokalus lygmuo (mieste ar savivaldybėje): <i>Galimi atsakymai:</i> <i>Veiksnys:</i> transporto infrastruktūra. <i>Pavyzdys:</i> Kauno LEZ įmonės kuriasi prie magistralių ir netoli oro uosto. <i>Poveikis:</i> geras susisiekimas mažina transporto sąnaudas, pritraukia investicijų, kuria darbo vietas. <i>Veiksnys:</i> kvalifikuota darbo jėga. <i>Pavyzdys:</i> Vilniuje ir Kaune telkiasi IT, finansų, verslo paslaugų įmonės. <i>Poveikis:</i> kuriamos aukštesnės pridėtinės vertės darbo vietos, auga atlyginimai ir miesto konkurencingumas. <i>Veiksnys:</i> mokslo ir studijų įstaigos. <i>Pavyzdys:</i> universitetai Vilniuje ir Kaune skatina IT, biotechnologijų, inžinerijos paslaugų plėtrą. <i>Poveikis:</i> rengiami specialistai, skatinamos inovacijos, kuriami startuoliai. <i>Veiksnys:</i> žaliavos. <i>Pavyzdys:</i> Roterdamo uoste importuojamos naftos, dujų ir kitų žaliavų pagrindu plėtojama chemijos, logistikos ir pramonės veikla. <i>Poveikis:</i> lengvas žaliavų pasiekiamumas mažina sąnaudas, pritraukia įmones ir skatina ekonomikos augimą. <i>Veiksnys:</i> administracinės ir valdymo funkcijos. <i>Pavyzdys:</i> sostinėse, pvz., Vilniuje, Varšuvoje, Berlyne, telkiasi valstybės institucijos ir verslo centrai.	6	Po 1 tašką už teisingą atsakymą. Pastaba. Taškai gali būti skiriami ir už kitus teisingai įvardytus veiksnius, jeigu jie pagrįsti Lietuvos arba kitos Europos valstybės pavyzdžiu ir paaiškinta, kaip kiekvienas veiksnys veikia ekonomikos augimą.

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
	<i>Poveikis:</i> didėja aukštos kvalifikacijos darbo vietų skaičius, auga paslaugų sektoriaus reikšmė. Regioninis lygmuo (skirtinguose Lietuvos arba Europos valstybių regionuose): Galimi atsakymai: • <i>Veiksnys:</i> transporto infrastruktūra. <i>Pavyzdys:</i> pramonės parkai, logistikos centrai ir paslaugų klasteriai kuriasi vietose, kur yra geri keliai, uostai ar oro uostai, pvz., Vokietijos Reino-Rūro regionas. <i>Poveikis:</i> skatina regioninę specializaciją, efektyvesnį išteklių naudojimą ir vidaus prekybos plėtrą tarp regionų. • <i>Veiksnys:</i> turizmo ištekliai. <i>Pavyzdys:</i> Pietų Europos regionai, pvz., Graikijos ar Italijos pakrantės, plėtoja turizmo paslaugas. <i>Poveikis:</i> turizmas kuria darbo vietas, skatina prekybą, maitinimą, transportą ir apgyvendinimą. • <i>Veiksnys:</i> regiono specializacija. <i>Pavyzdys:</i> Šiaurės Italijos regionai specializuojasi pramonėje, mašinų gamyboje, mados ir maisto pramonėje. / Vakarų Lietuvoje stipresnės jūrinės, logistikos ir pramonės veiklos. <i>Poveikis:</i> specializacija didina regiono konkurencingumą, skatina eksportą, investicijas ir darbo vietų kūrimą. • <i>Veiksnys:</i> gamtos ištekliai. <i>Pavyzdys:</i> Šiaurės Švedijoje gausu geležies rūdos, todėl regione plėtojama kasyba ir pramonė. <i>Poveikis:</i> ištekliai skatina pramonės plėtrą, darbo vietų kūrimą ir eksportą. • <i>Veiksnys:</i> rinka. <i>Pavyzdys:</i> Reino-Rūro regione Vokietijoje daug gyventojų ir įmonių, todėl čia telkiasi pramonė ir paslaugos. <i>Poveikis:</i> didelė rinka skatina gamybą, paslaugų plėtrą, investicijas ir darbo vietų kūrimą.		
2.3. *	<i>Regionas:</i> Rytų Vokietijoje. <i>Paaškinimas:</i> Rytų Vokietijoje didesnis nedarbo lygis dėl istorinių aplinkybių nulemtu ekonominio vystymosi.	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
2.4. *	<i>Galimas atsakymas:</i> Pasauliniai ekonomikos svyravimai tiesiogiai veikia Vokietijos ekonominę padėtį, nes Vokietija yra stipriai integruota į pasaulinę ekonomiką (pagrindiniai jos prekybos partneriai yra JAV, Kinija ir Europos Sąjungos / ES valstybės), todėl yra didelė priklausomybė nuo eksporto.	1	Taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
2.5. *	<i>Galimas atsakymas:</i> - Vokietijos ekonomika yra didžiausia Europos Sąjungoje / ES, todėl jos ekonomikos augimo sulėtėjimas gali paveikti visos Europos Sąjungos ekonomikos augimą, / sumažinti prekybos apimtį ir investicijas. - Padidėjęs nedarbas gali sukelti socialinių problemų ir sumažinti vidaus vartojimą ne tik Vokietijoje, bet ir kaimyninėse šalyse.	1	Taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
2.6. *	<i>Veiksniai:</i> - Miškų naikinimas dėl eksportui skirtos produkcijos. - Grėsmė čiabuvių bendruomenėms ir jų saugomoms žemėms. <i>Priemonė:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> - Įdiegti rizikingų žaliavų atsekamumo ir kontrolės sistemas. - Europos Sąjunga / ES galėtų taikyti griežtesnius aplinkosauginius reikalavimus importuojamai produkcijai ir leisti importuoti tik tvariomis sąlygomis pagamintas prekes.	3	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.
3 struktūrinis klausimas (15 taškų)			
3.1.	<i>Europos Sąjungoje:</i> Geoterminės energijos <i>Lietuvoje:</i> Saulės energijos	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.
3.2. *	<i>Pokytis:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> 2024 m. Lietuvos elektros energijos gamyba, palyginti su 2020–2023 m., didėjo. - Sumažėjo importuojamos elektros energijos kiekis. <i>Priežastis:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> - Aktyvi atsinaujinančios energetikos plėtra, naujų vėjo ir saulės elektrinių įrengimas bei didesnis elektros poreikis. - Valstybės vykdoma politika, finansinėmis priemonėmis skatinanti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą.	3	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
	• Europos Sąjungos / ES struktūrinių fondų pagalba. <i>Pokyčio poveikis:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> • Mažėjanti Lietuvos priklausomybė nuo importuojamos elektros energijos. • Didėjantis energetinis saugumas. • Mažesnis neigiamas poveikis aplinkai dėl sumažėjusio iškastinio kuro naudojimo. • Didėja elektros tinklų apkrova.		
3.3. *	<i>Poveikis aplinkos būklei:</i> Mažėja oro tarša ir CO₂ emisijos. <i>Poveikis energetiniam saugumui:</i> Mažėja priklausomybė nuo importuojamo kuro / importuojamos elektros energijos / keičiamas kraštovaizdis.	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.
3.4. *	<i>Galimi atsakymai:</i> • Priklauso nuo orų sąlygų, todėl elektros gamyba ne visada yra stabili. • Nepakankamos elektros energijos kaupimo galimybės. / Trūksta elektros energijos kaupimo pajėgumų. • Gali didėti elektros energijos kainų svyravimai.	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.
3.5. *	<i>Galimi atsakymai:</i> • Energijos kaupimo technologijų plėtra. • Didesnė parama gyventojams ir ūkiams. • Elektros energijos tinklo modernizavimas.	1	Taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
3.6. *	<i>Galimi atsakymai:</i> • Tinkamiausias 2 planas – didinti vėjo elektrinių skaičių jūroje ir kalnuose. Šis planas užtikrintų stabilesnį elektros energijos tiekimą, nes vėjo energija yra atsinaujinantis ir vietinis energijos šaltinis, todėl mažėtų Europos Sąjungos / ES priklausomybė nuo importuojamo iškastinio kuro. Europos Sąjunga / ES aktyviai plėtoja jūrinių vėjo energetiką, todėl šis planas atitinka ilgalaikę Europos Sąjungos / ES energetikos kryptį ir prisideda prie energetinio saugumo užtikrinimo bei aplinkos apsaugos. • Tinkamas 1 planas – nes elektros energija gaminama nuolat ir branduolinė energetika nepriklauso nuo oro sąlygų (kitais negu vėjo ir saulės energetika), todėl būtų užtikrintas stabilus elektros energijos tiekimas. Be to, daugiau elektros gaminant vietoje, mažėtų priklausomybė nuo importo, o tiekimas būtų	3	Po 1 tašką skiriama, kai: • pateiktas plano pasirinkimas ir pagrindimas, kodėl pasirinko; • pateiktas argumentas, susijęs su energetinio saugumo didinimu (pvz., mažesnė priklausomybė nuo importo); • pateiktas argumentas, susijęs su energijos tiekimo stabilumu (vietiniai ištekliai, ilgalaikė perspektyva).

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
	saugesnis, jei kiltų krizių ar kainų šuolių. / Jei būtų naudojamas toris, būtų galima įvairinti kuro tiekimą ir mažinti priklausomybę nuo urano. Toris laikomas perspektyviu, nes yra plačiau paplitęs ir gali sudaryti mažiau ilgai išliekančių atliekų, tačiau ši technologija dar nėra plačiai taikoma, todėl tai labiau ateities kryptis.		
3.7. *	<i>Galimi atsakymai:</i> • Ekonomikos augimas didina elektros energijos poreikį pramonėje ir paslaugų sektoriuje. • Dėl technologijų plėtros (elektromobiliai, skaitmeniniai įrenginiai, duomenų centrai) naudojama daugiau elektros energijos. • Šalys pereina nuo iškastinio kuro prie elektros energijos (pvz., šildymo ir transporto elektrifikacija), siekdamos mažinti taršą.	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.
4 struktūrinis klausimas (15 taškų)			
4.1.	Rytų pusrutulyje.	1	Taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
4.2. *	Spartėja jūrinio ledo ir šelfinių ledynų tirpimas, tai mažina ledo plotą ir destabilizuoja regiono ekosistemas.	1	Taškas skiriamas, kai pateiktas teisingas atsakymas.
4.3. *	<i>Galimi atsakymai:</i> • Mažėjant jūros ledui, mažėja krilių buveinių plotas. • Mažėjančios krilių populiacijos neigiamai veikia banginių pasiskirstymą ir gausą (kriliai yra pagrindinis banginių maisto šaltinis).	2	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.
4.4. *	<i>Gamtiniai veiksniai:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> • Žemės orbitos parametrų kaita. • Saulės aktyvumo ciklai. • Ugnikalnių išsiveržimai. • Tektoniniai procesai. • Natūralūs miškų gaisrai. <i>Antropogeniniai veiksniai:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> • Iškastinio kuro deginimas. • Miškų naikinimas. • Transporto tarša. • Pramonės išmetamos dujos. • Žemės ūkio veikla (gyvulininkystė, trąšų naudojimas). • Sąvartynai.	4	Po 1 tašką už teisingą atsakymą.

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
4.5. *	<i>Galimas atsakymas, jei pasirinkta pozicija „iš dalies“:</i> <i>Pozicija:</i> Antarktidoje plėtojamas turizmas gali būti laikomas tik iš dalies tvariu. Jis yra griežtai reguliuojamas, vykdomas daugiausia vasaros sezonu, o lankymui taikomi aplinkosaugos reikalavimai. Tačiau visiškai tvariu jo laikyti negalima, nes turistų srautai yra dideli ir daugiausia susitelkę Antarktidos pusiasalyje. Be to, kelionės laivais ir orlaiviais didina CO₂ bei kitų šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas, o šio regiono ekosistemos yra trapios, jautrios klimato kaitai ir žmogaus poveikiui. <i>Argumentai:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> • Šaltas klimatas lemia, kad augalija ir dirvožemis atsikuria labai lėtai. • Jūrinio ledo mažėjimas keičia teritorijos pasiekiamumą ir gyvūnų buveines. • Izoliuotos ekosistemos yra jautrios svetimžemėms rūšims ir ligoms. <i>Neigiamas poveikis:</i> • Laivai išmeta šiltnamio efektą sukeliančias dujas ir didina taršos riziką. • Turistų išsilaipinimai gali trikdyti paukščius, pažeisti augaliją ar pernešti svetimžemes rūšis. <i>Atsakyme paaiškinta Antarktidos tyrimų svarba, pavyzdžiui:</i> Antarktidos tyrinėjimai yra svarbūs, nes jie padeda geriau suprasti klimato kaitą, ledynų tirpimą ir jūros lygio kilimą. / Šios žinios leidžia prognozuoti aplinkos pokyčius ir priimti sprendimus, kaip saugoti Žemės klimatą bei gamtą. <i>Pateiktas tinkamas mokslinių tyrimų pavyzdys, pavyzdžiui:</i> Mokslininkai tiria Antarktidos ledynus ir ledo sluoksniuose išlikusius praeities klimato pėdsakus. / Ledynų tyrimai ir ledo kernų analizė, leidžianti atkurti praeities klimato sąlygas. / Ozono sluoksnio pokyčių stebėjimai virš Antarktidos. / Jūros ledo ploto ir storio kaitos analizė.	7	<i>Argumentai turi būti paaiškinti, ne tik įvardyti.</i> <i>Leidžiama įvairi pozicija (taip / iš dalies / ne), jeigu ji logiškai pagrįsta.</i> <i>Kalbos klaidos taškų nemažina, jei jos netrukdo suprasti minties.</i>